

רוץ, התחבא, הילחם

Category: בראשית, וישלח

לצד שלושה דרכי התמודדות עם מתקפה טרוריסטית, ישנה, להבדיל, דרך יהודית להתמודדות ומלחמה ביצר-הרע.

לאן לברוח?

"Run, Hide, Fight", "רוץ, התחבא, הילחם". אלו שלושת הצעדים שהממשלה בארה"ב מורה לכל אדם שמוצא את עצמו במתקפת טרור או יריות מכל סוג שהוא.

מאז שאירעו מספר פיגועים ברחבי ארצות-הברית כולם עסוקים בענייני שמירה וביטחון. נועלים דלתות במקומות ציבוריים, לא עוד בתי כנסת פתוחים לרווחה, הדלתות נעולות, ומוודאים שכל אחד שנכנס הוא אורח רצוי. בנוסף לכך המשרד לבטחון לאומי מציע לכל אדם לצפות בסרטון וידאו של חמש דקות, המדריך כיצד להתנהג 'ברגע האמת', כשיש התקפת ירי במשרד.

"על שלושה עמודים" מוסבר בווידיאו [ההצלה עומדת:](#)

'ברח' [?](#) ברגע שאתה שומע יריות תברח אם אתה יכול, ותעודד את כל מי שלידך לעשות את אותו הדבר. כי במקרה של יריות, הרבה פעמים ברגעים קריטיים אנשים נכנסים לפחד שמשתק אותם, ולכן הם זקוקים למישהו שידריך אותם מה לעשות. אבל אם אותו אדם מעכב אותך, אז עזוב אותו ותברח.

'התחבא' [?](#) אם אתה במצב שאינך יכול לברוח, תתחבא. תנעל את דלת המשרד ותדחוף לכיוון הדלת משהו כבד כמו מכונת צילום וכיוצא בזה. כבה את האור, אל תשמיע קולות והתחבא מאחורי חפץ גדול וכבד. ואז, כשהיורה ינסה להיכנס וימצא דלת נעולה ולא ישמע קולות, יש סיכוי סביר שהוא ימשיך לחדר אחר.

'הילחם' [?](#) זוהי הברירה האחרונה. באם אינך יכול לברוח, ואתה יודע שבסוף יגלו אותך מאיזו סיבה שהיא, אתה צריך להיות מוכן עם משהו חזק ביד כדי להילחם במפגע. מצא איזה פטיש, כיסא או כל חפץ אחר ותהיה מוכן להפתיע את היורה. זוהי כל התורה כולה על רגל אחת.

הם שם בממשלה בטוחים שהם המציאו את הגלגל, אבל האמת היא שאת שיטות ההתגוננות האלו המציא היהודי הראשון שברח מהטרוריסט הראשון בהיסטוריה. יעקב אבינו היה הראשון שהכין אסטרטגיה מפורטת לקראת עימות עם אויב. הוא לא ישב ב'בור' בתל-אביב, אבל הוא עמד בסיטואציה מורכבת, והוא תכנן כמה מהלכים. יותר נכון, רבקה, אמו, היא המוח שמאחורי התחבולות המפורטות בתורה.

דרכי התמודדות

בפרשת תולדות, לאחר שיעקב אבינו קיבל את הברכות של עשו, אמו רבקה קראה לו ואמרה "הנה עשיו אחיך מתנחם לך להרגך ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך חרנה" (תולדות כז, מב). זוכרים? רבקה, שהדריכה את יעקב כיצד להונות את עשו ולגנוב ממנו את הברכות המיועדות לו, הפך יעד לנקמת אחיו. עכשיו היא העבירה אליו מידע קריטי: אתה על הכוונת, תימלט. ויעקב ברח, והבריחה שלו הפכה לדרך חיים של העם היהודי. על משה נאמר "ויברח משה מפני פרעה" (שמות ב. טו) על דוד נאמר "ויברח דוד", ועוד (תנחומא ויצא ס"ה).

יעקב ברח לפדן ארם, והסתתר שם במשך 22 שנים, עד שכבר לא יכול היה לסבול את ההצקות של לבן, ושוב עשה "ויברח" ממנו במפתיע (ויצא לא, כא): כשלבן עזב את העיר לנסיעת עסקים יעקב ניצל את ההזדמנות, ארז את ארבע נשותיו ו-11 ילדיו, וברח.

אבל יעקב ידע שהוא חוזר לארץ ישראל ושם מחכה לו אותו אחד שממנו הוא ברח לפני עשרים ושנים שנה, וכעת הוא צריך להיפגש אתו. לכן, בפרשתנו אנו קוראים איך יעקב התכוון למלחמה: "ויחץ את העם לשני מחנות, ויאמר: אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, והיה המחנה הנשאר לפליטה" (וישלח לב, ח).

יעקב פיצל את אנשיו לשתי קבוצות. את העבדים והשפחות וכו' העמיד במחנה אחד, ואת כל משפחתו הציב במחנה השני, שאם עשיו יתקוף את המחנה הראשון לפחות בני משפחתו יוכלו להתחבא ולהינצל. ומוסיף המדרש, שיעקב חימש אותם בכלי זיין מתחת לבגדיהם (תנ"י וישלח ו) דהיינו שהוא התכוון שאם לא תהיה אפשרות אחרת הם ילחמו. אבל יעקב אבינו עשה עוד משהו.

בנוסף לכל אותם שלושה דברים, הוא 'התפלל'. התפילה הראשונה בתורה מופיעה בפרשתנו. נכון שכבר קודם לכן נאמר שיצחק התפלל על רבקה ואברהם התפלל על אבימלך, אבל לא כתוב מה הייתה התפילה. בפרשתנו אנו קוראים לראשונה את 'נוסח תפילה' שעד היום אנו נוהגים לפיו: "ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק" (ל"ב י) אלו המילים שבהן נפתחת תפילה העמידה: "אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב".

וכמו שהספורנו על הפסוק אומר: "הקדים בסדר שבחי המקום וחסדיו ובהזכיר זכות אבות כסדר אנשי כנה"ג בתחלת י"ח ברכות". ואז יעקב אמר בדיוק ממה וממי הוא מפחד, הוא התפלל ואמר במפורש "הצילני נא".

במשרד לביטחון לאומי אולי חשבו שאין צורך לדבר על כך במפורש, כי ידעו שכשזה מגיע לרגעים כאלו לא צריך להזכיר לאנשים שהם צריכים להתפלל. כמו הפתגם הידוע: "אין כופרים בשוחות". באותם רגעים כל אחד מתפלל בכל ליבו להינצל, אבל יש כאן מסר עבור כולנו.

כך נילחם

כל אחד ואחת מאתנו נמצא במלחמה רוחנית מתמדת. בתוך כל אדם ישנם שתי נפשות, נפש אלוקית ונפש בהמית. יעקב ועשו, שני התאומים שנלחמים מי ישלוט על האדם, ובמלחמה הזאת לפעמים גם כדאי להשתמש בטכניקות הללו:

לברוח ☞ אתה נמצא במצב שאתה יכול לעשות משהו רע או לומר מילה רעה שאחר כך תתחרט עליה. אם אתה יכול לשנות ולשלוט במצב, זה בוודאי טוב. אבל אם אתה לא מרגיש שיש לך את הכוח לשנות את המציאות, תעשה מה שיעקב אבינו עשה, "קום וברח". תימנע מהסיטואציה, תתרחק ממנה, תתפוס מטר אחד אחורה.

אבל רגע, לאן לברוח? יעקב ברח לחרן והתחבא שם, אבל לאיפה אנחנו אמורים לברוח. אומרת הגמרא על היצר הרע: "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש" (סוכה נב, ב). הבעיה היא שאנחנו לא באמת בורחים ומשאירים את היצר הרע בבית, אלא הוא בא אתנו יחד לבית הכנסת.

אבל, זה בדיוק העניין: תגרור את המאבק למגרש הפרטי שלך, לבית הכנסת ובבית המדרש. כשנמצאים במקום קדוש, שבו לומדים תורה ומתפללים, יש יותר סיכויים להינצל מהיצר, מאשר כשהרע עומד מול העיניים. שם בבית הכנסת הרע הוא בעמדת נחיתות.

מסופר על רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, שכאשר היה אברך צעיר חותנו כיבד אותו בבית הכנסת בשמחת תורה שיאמר "אתה הראת" לפני התיבה. עלה רבי לוי יצחק לבימה, נטל את הטלית שהייתה מונחת שם כדי להתעטף בה, אבל מיד שמט אותה והניחה בחזרה במקומה.

הוא המתין כמה רגעים, ושוב נטל את הטלית, ושוב החזירה למקומה. כך עשה כמה פעמים. כל הקהל עומד ומצפה שהאברך הצעיר והמוכשר, חתנו של העשיר, ילבש סוף סוף את הטלית ויתחיל "אתה הראת", אבל הוא בשלו.

פתאום שומעים אותו אומר: "אם אתה למדן ואתה חסיד, אמור אתה 'אתה הראת'!" והוא ירד מהבימה. כמובן, שחותנו התבייש מאוד ונפגע מההתנהגות שלו. אחרי הקפות חותנו שאל אותו: "מדוע ביישת אותי, מה פשר ההתנהגות הזאת?!"

ענה לו רבי לוי יצחק: "כשעמדתי לפני התיבה ורציתי להתעטף בטלית ולומר 'אתה הראת', בא היצר הרע ואמר לי שהוא רוצה לומר יחד איתי". דהיינו, רבי לוי יצחק הרגיש שהוא מקבל גאווה מכך שמכבדים אותו לומר את הפסוק הראשון של "אתה הראת". הוא הבין שהוא לא עושה את זה לגמרי לשם שמיים, ולכן ניסה לזרוק את היצר הרע מהבימה, דהיינו להתפטר מתחושת הגאווה שהוא יקבל מהכבוד הזה.

כשהוא הגיע למסקנה שזה לא עומד לקרות, והכיבוד הזה כן יגרום לו גאווה, הוא פנה ליצר הרע שלו ואמר לו: "אם אתה למדן ואתה חסיד אז תאמר אתה 'אתה הראת'", וירד מהבימה. הוא

ויתר על הכבוד רק כדי לא ליפול ברשתו של היצר.

חפש כתובת אחרת

הרי לנו, שגם צדיק כמו רבי לוי יצחק, בעומדו על בימת בית הכנסת בליל שמחת תורה, לא יכול היה לברוח ולהתחבא מהיצר הרע, ולכן לא נשאר לנו אלא הפעולה האחרונה להילחם ² וכמו שהגמרא אומרת: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", "יעשה מלחמה עם יצר הרע" (ברכות ה, א רש"י) וכמו שמובא בתניא: "דהיינו לרגוז על נפש הבהמית שהיא יצרו הרע בקול רעש ורגוז במחשבתו לומר לו אתה רע ורשע וכו'" (פרק כט).

כדי שהדברים לא יישארו בעולם הדיבור, ניתן דוגמה אחת: אתה עומד בבית הכנסת באמצע התפילה והנה מגיע מישהו שיש לו איזה לשון הרע עסיסי בשבילך. דבר ראשון 'תברח', פשוט תעבור מקום. אם אתה רואה שהוא שוב מוצא אותך, 'התחבא' ² לך לשירותים ² בינתיים הוא ימצא קורבן אחר. ואם גם זה לא עוזר, אז 'מלחמה', תאמר לו במפורש שהיום אתה לא מעוניין לשמוע לשון הרע. מחר הוא יכול לנסות שוב, אבל היום ² הוא יצחק עליך? קח את זה בחשבון. תהיה מוכן למחיר שמשלמים במלחמה.

אבל כמו שהרבי אומר תמיד, הכי טובה היא שיטת החסידות: להרבות באור, להתעסק עם החיובי, ואז ממילא היצר הרגע יחפש לעצמו כתובת אחרת.